

Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintakertomus 2015

1. Toimikunnan jäsenet ja tavoitteet

Toimikunnan jäsenet

Toimintakaudella piispainkokouksen asettamaan kirkon teologikoulutustoimikuntaan kuuluivat Porvoon hiippakunnan piispa Björn Vikström (pj.) sekä piispainkokouksen nimeäminä edustajina Kirkon koulutuskeskuksen johtaja, TT Kari Kopperi (vpj.), Kirkon koulutuskeskuksen koulutussuunnittelija Eeva Salo-Kopperi, hiippakuntadekaani, TT Sakari Häkkinen ja piispainkokouksen teologinen sihteeri, TT Anna-Kaisa Inkala.

Yliopistojen teologisten tiedekuntien nimeäminä edustajina toimivat Helsingin yliopistosta varadekaani, professori Auli Vähäkangas, työelämäyhteyksien suunnittelija TT Maria Buchert (työryhmän sihteerinä 31.7. saakka, 1.8. lähtien soveltavan opetuksen yliopisto-opettajana jatkaa työryhmän asiantuntijajäsenenä), ja opintoasiainsuunnittelija VTM Satu Kunnas (työryhmän sihteeri 1.8. lähtien), Itä-Suomen yliopistosta yliopistonlehtori TT Heikki Salomaa sekä professori Gunnar af Hällström Åbo Akademiasta.

Opiskelijajärjestöjen nimeäminä jäseninä työskentelyyn osallistuivat: teol.yo Saimi Kautonen (TYT, Helsingin yliopisto), teol.yo Tomi Pirskainen (Fides Ostiensis, Itä-Suomen yliopisto) ja teol. stud. Laura Serell (Teologiska Studentföreningen vid Åbo Akademi). Toimikunta piti toimintakauden aikana kolme kokousta 12.2., 27.5. ja 24.11.2015. Toimikunta piti kolmannen kokouksensa Itä-Suomen yliopistossa, muutoin kokoukset pidettiin Kirkkohallituksen tiloissa.

Toimikunnan tavoitteet

Kirkon teologikoulutustoimikunnan työskentelyn perustana on piispainkokouksen vuonna 2001 määrittelemä työjärjestys tavoitteineen. Uusi työjärjestys on hyväksytty piispainkokouksen syysistunnossa 2008 ja se on tullut voimaan 1.1.2009. Vuoden 2015 toiminnalle asetettiin neljä tavoitetta, jotka ovat:

1. Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Seurataan teologisten tutkintojen työelämärelevanssia kirkon näkökulmasta toimimalla yhteistyöfoorumina ja linkkinä kouluttavien laitosten ja kirkon välillä. Arvioidaan ja seurataan erityisesti tutkintojen uudistamiseen, työssäoppimisjaksojen kokonaisuuteen, papin kelpoisuuteen ja työllistymistilanteen kehittymiseen liittyviä asioita.

2. Ennakoida ja tukea teologisen alan opiskelijarekrytointia ja työllistymistä

Kehitetään yhteistyötä sekä aktiivista ja jatkuvaa yhteydenpitoa teologeja kouluttavien ja työllistävien tahojen kanssa. Rekrytointitoiminnan ennakkoinnin ja tuen kannalta on tärkeää, että teologeja kouluttavat, teologeja työllistävät ja työllistymistä tukevat tahot sekä kokonaiskirkko tekevät yhteistyötä. Seurataan teologien urapolkuja koskevan materiaalin valmistelua ja annetaan siitä palautetta.

3. Ennakointityöskentelyyn osallistuminen

Kirkkohallituksen ennakointityöskentelyn tavoitteena on ennakoida kirkollisen alan osaamis- ja koulutustarpeita. Työskentely liittyy Työ- ja elinkeinoministeriön ”Työelämä 2020” -hankkeeseen. Toimikunta osallistuu kirkkohallituksen ennakointityöskentelyyn erityisesti kirkon työhön suuntautuvien teologien osalta.

4. Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Varataan toimintakauden talousarvioon määrärahat opiskelijajärjestöjen järjestämän toiminnan tukemiseen 4000 €. Kehitetään piispojen tiedekuntavierailuja, opiskelijoiden hiippakuntavierailuja sekä opiskelijamentointia ja varataan budjettiin tätä toimintaa varten yhteensä 2500 €. Seurataan työssäoppimisjaksojen evaluointiin liittyvää palautetta.

2. Toimikunnan työskentely

2.1 Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Ammatillisen koulutuksen raportti (AKR) vuodelta 2014 antaa perustiedot teologikoulutuksen tarkastelulle erityisesti kirkkoyönantajan näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen raporttiin on kerätty vuosittaiset tiedot koulutukseen ja kirkolliselle alalle hakevien, alalla opiskelevien ja alalle valmistuvien määristä sekä oppilaitosten näkemyksiä koulutuksen toteutumisesta ja opiskelijoiden työllistymisestä sekä jatkokoulutustautumista.

Viimeisen kahden vuoden aikana kiinnostus teologikoulutusta kohtaan on lisääntynyt, mikä on näkynyt hakijamäärien kasvuna. Vuonna 2015 teologikoulutuksen aloitti 296 opiskelijaa, mikä oli hieman enemmän kuin vuonna 2014, jolloin koulutuksen aloitti 264 opiskelijaa (vuonna 2013: 291 opiskelijaa). Teologisten tutkintojen suorituspäätyminen näyttää vähentyneen (TM, TL ja TT): vuonna 2014 teologisen tutkinnon suoritti 232 opiskelijaa, mikä on vähemmän kuin 2013, jolloin tutkinnon suoritti 253 opiskelijaa (2012 valmistuneita 237).

Vuonna 2014 papiksi vihittiin 65 ylempään teologiseen korkeakoulututkinnon suorittanutta, mikä on historiallisestikin vähäinen lukumäärä vihkimyksiä. Edellisenä vuonna vihkimyksen sai 84 tutkinnon suorittanutta. Rakenneuutukseen varautuminen ja uhka heikkenevästä taloudesta ovat syynä siihen, että seurakunnat ovat olleet hyvin varovaisia virkojen ja sijaisuuksien täytössä. (AKR 2014, 13)

27.8.2015 julkaistussa [teologisen alan koulutus- ja osaamistarpeen ennakointiraportissa](#) *Tulevaisuuden teologi*, on selvitetty teologioiden sijoittumista työelämään, tulevaisuuden koulutustarpeita sekä sitä, miten koulutuksen tuottamaa asiantuntemusta hyödynnetään työelämässä. Lisäksi on selvitetty minkälaista osaamista ja asiantuntemusta teologit tarvitsevat tulevaisuudessa. Ennakointiselvityksen puitteissa toteutettiin kohdennettu työllistymiskysely vuosina 2010–2014 teologian maisterin tai tohtorin tutkinnon suorittaneille (n. 527, vastausprosentti 45). Lisäksi tehtiin alumni- ja vaikuttajahaastatteluja sekä hyödynnettiin tutkimuksia työelämän muutoksista ja työllistymiskehityksestä sekä Aarresaari-verkoston aiemmin toteuttamia uraseurantakyselyitä.

Ennakoinnissa pappisvihkimysten määrän arvioidaan nousevan viime vuodesta, mutta pidemmän aikavälin keskiarvosta jäädään alemmalle tasolle (70–90 pappisvihkimystä vuodessa). Tiedekuntien ennakointiryhmä päätyykin selvityksessä esitettyjen tietojen valossa suosittamaan teologikoulutuspaikkojen maltillista vähentämistä (5-10 %).

Toimikunnan jokaisessa kokouksessa keskustellaan teologeja kouluttavien korkeakoulujen ajankohtaisista asioista, joita oppilaitosten työntekijä- ja opiskelijaedustajat kertovat. Toimikunta pyrkii myös vierailemaan vuosittain yhdessä kolmesta oppilaitoksesta. Vuonna 2015 toimikunta vieraili Itä-Suomen yliopistossa, jossa toimikunnalle oli järjestetty yhteinen keskusteluhetki teologisen osaston opetushenkilöstön kanssa. Keskustelussa pohdittiin perinteisten teologisten oppiaineiden välistä yhteistyötä ajankohtaisten kysymysten käsitelystä tilanteesta, jossa halutaan samanaikaisesti säilyttää laaja teologinen yleissivistys eri oppiaineiden sisältöjen hallinnassa.

Åbo Akademin teologian oppiaine on työskennellyt vuoden 2015 uusissa tiloissa. Hallinnollisen uudistuksen seurauksena Åbo Akademin teologinen linja on osa samaa tiedekuntaa psykologian ja humanististen tieteiden linjojen kanssa (Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi), joilla kaikilla on yhteinen dekaani. Dos. Mikael Lindfelt toimii teologian linjavastaavana, minkä lisäksi kullakin oppiaineella on oma oppiainevas-taava. Teologisen linjan tutkinnon uudistuksen mukainen työskentely on alkanut ja uusi oppiaineiden välinen yhteistyö toteutuu erityisesti kandidaattipinnoissa.

Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan opetuksen kehittämisen painopisteenä ovat olleet tiedekunnan aineopinnot, jossa uudet tutkintovaatimukset tulivat voimaan syyslukukaudella 2015. Tiedekunnassa käynnistyi syksyllä Tiedekunta 2020 -hanke. Samaan aikaan yliopistolla on käynnissä Iso Pyörä -hanke tutkintojen uudistamiseksi. Uudet tutkintovaatimukset tulevat voimaan 1.8.2017. Molemmassa hankkeissa yhtenä tavoitteena on lisätä tutkintojen työelämärelevanssia. Yliopistolla on käynnissä myös Muutosohjelma, jonka puitteissa hallinnolliset rakenteet tullaan uudistamaan. Helsingin yliopistossa käynnistyivät yt-neuvottelut syys- syn aikana. Tarkempia tietoja henkilöstö- ja muista vaikutuksista saadaan vuoden 2016 aikana. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtävää ei Maria Buchertin siirryttyä soveltavan opetuksen yliopisto-opettajaksi voitu hallinto- ja henkilöstön rekrytointikiellon vuoksi täyttää. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtäviin kuuluvat tehtävät jaettiin soveltavien opintojen opettajien ja opintoasiainsuunnittelijan kesken. Soveltavan opetuksen yliopisto-opettaja Maria Buchert jatkaa koulutustoimikunnassa asiantuntijana ja opintoasiainsuunnittelijana Satu

Kunnas asiantuntijasihteerinä. Työelämäyhteyksien suunnittelijan tehtävä täytetään, kun rekrytointikielto päättyy.

Itä-Suomen yliopiston Filosofisessa tiedekunnassa Läntisen teologian koulutusohjelma, joka täyttää vaatimukset Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirkaan, on uudelta nimeltään Kirkon ja uskonnollisten yhteisöjen sekä kulttuurin suuntautumisvaihtoehto. Piispankokouksen nykyisten kelpoisuusvaatimusten uskontotieteen opinnot saattavat tuottaa opintojaan täydentäville vaikeuksia, koska Itä-Suomen yliopiston teologisessa ei ole tällä hetkellä uskontotieteen professuuria. Uskontotieteen professuuri ollaan saamassa yliopistoon lahjoitusvaroin, jolloin tilanne korjaantuu.

2.2 Ennakoida ja tukea teologisen alan opiskelijarekrytointia ja työllistymistä

Tiedekuntien ennakkoinnissa selvitettiin teologien sijoittumista työelämään. Työllistymiskyselyn perusteella Suomen evankelis-luterilainen kirkko on edelleen merkittävin yksittäinen teologien työllistäjä. Kirkon ja muiden uskonnollisten yhteisöjen palveluksessa oli 45 % vastaajista. Reilu viidennes työskenteli julkisen sektorin palveluksessa ja neljännes joko yksityisen tai kolmannen sektorin tehtävissä. Suurin osa työssä olleista vastaajista työskenteli pappeina (38 %) ja noin viidennes opetustehtävissä. Muissa kuin kirkon palveluksessa tai opettajan tehtävissä toimivia oli 36 %. Kyselyyn vastanneista 26 % oli suorittanut tutkinnon, joka ei ole antanut kelpoisuutta hakeutua papin tai opettajan tehtäviin.

Teologien työttömyys on viimeisen parin vuoden aikana lisääntynyt voimakkaasti, mutta se on edelleen hieman vähäisempää kuin akateemisilla keskimäärin. Kyselyyn vastanneista seitsemällä prosentilla ei ollut työpaikkaa tai tietoa tulevasta työpaikasta. Myös epätarkoituksenmukaisesti työllistyneiden määrä (kyselyssä vastanneista 6 %) on hienoisessa kasvussa.

Teologikoulutuksessa soveltavalla opetuksella on keskeinen asema opiskelijan työelämävalmennuksessa. Soveltava opetus on myös keskeinen yhteistyömuoto kouluttavien yliopistojen ja kirkko työnantajan välillä. Teologisessa koulutuksessa kirkon ja teologeja kouluttavien tiedekuntien välillä on toimiva yhteistyö erityisesti työssäoppimisjaksojen toteuttamisessa. Vuonna 2014 työssäoppimisjaksoille seurakuntiin osallistui 149 teologian opiskelijaa, joka oli hieman enemmän kuin aikaisempana vuonna (2013: 139).

Kirkko on koonnut Sakasti-sivujensa koulutusosuuteen oppaan työssäoppimisjaksojen ohjauksen tueksi. Oppaan sisällön uudistustyö käynnistyi vuonna 2014. Uudistustyön tavoitteena on yhdenmukaistaa seurakuntien ohjaustyössä tarvittava materiaali siten, että kaikki tarvittava materiaali löytyisi samoilta koulutussivuilta. Sivuille on koottu myös opiskelijoiden työssäoppimiseen ja sen evaluointiin liittyvä materiaali. Sivujen kehittämistyötä jatkettiin vuoden 2015 aikana.

Vuonna 2014 useimmissa hiippakunnissa järjestettiin moniammatillisia KiTOS-seminaareja kirkon alalle opiskeleville. Vuosien 2014 ja 2015 aikana saatu opiskelijapalautte moniammatillisista seminaareista on ollut myönteistä. Teologian opiskelijoilla on tämän lisäksi eriytetty seminaariosuus (Reflektiopäivä), missä käsitellään soveltuvuustutkimuksen tuloksista nousevia teemoja sekä käydään henkilökohtaiset keskustelut hiippakunnan työntekijöiden kanssa. Lisäksi soveltuvuustutkimuksen toteuttajan Psykologitiimi Päämäärä oy:n edustajat kertovat Reflektiopäivän aikana soveltuvuustutkimuksen tuloksista ja tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden keskustella tuloksista sekä hiippakuntien edustajien että testin toteuttajien kanssa. Teologian opiskelijoiden tammikuun avausseminaari, kevään KiTOS ja syksyn reflektiopäivä muodostavat kokonaisuuden, jossa opiskelijoiden ohjaaminen läpi työssäoppimisprosessin toteutuu aiempaa paremmin.

Työssäoppimisen evaluointivaiheen muutoksiin liittyy, etteivät hiippakunnat enää vastaanota opiskelijoiden raportteja ja ohjaajien lausuntoja. Jatkossa opiskelijat laativat Reflektiopäivää varten soveltuvuustutkimuksen tuloksia reflektoivan raportin. Ohjaajan lausunto ja työssäoppimisjakson raportti on toimitettu vuoden 2015 alusta vain oppilaitoksiin. Toimikunta seuraa myös jatkossa opiskelijoilta tulevaa palautetta työssäoppimiseen ja sen evaluointiin liittyen.

Piispankokous teki päätöksen uusista pappisviran tutkintovaatimuksista sekä pappisvirkaan hakevilta vaadittavista todistuksista 11.9.2013. Hiippakuntadekaanit käsitelivät ns. osallistumistodistukseen liittyvää sisältöä ja käytänteitä joulukuussa 2013 ja nimittivät asiaa valmistelevan työryhmän, joka valmisteli todistuksen rakennetta ja ohjeistusta vuoden 2014 aikana. Osallistumistodistusta eli portfolioa on edellytetty kaikilta papiksi vihittävilta vuoden 2015 alusta alkaen. Toimikunta käsiteli seurakunnan toimintaan osallistumisen portfolio-ohjeita opiskelijalle vuoden ensimmäisessä kokouksessaan. Portfolio-ohjeet tulevat kapitulien nimissä. Ohjeet on laitettu piispankokouksen pysyvien työryhmien sivuille, josta hiippakunnat linkittävät ne omille si-

vuilleen. Näiden ohjeiden lisäksi opiskelijoita pyydetään perehtymään kunkin hiippakunnan portfolion toimitusohjeisiin ja mahdollisiin korostuksiin kunkin hiippakunnan kotisivuilla.

2.3 Ennakointityöskentelyyn osallistuminen

Toimikunta osallistui teologikoulutuksen osalta kirkon ennakointityöskentelyyn. Ennakointi liittyy osaksi Työ- ja elinkeinoministeriön ”Työelämä 2020” -hanketta, jossa myös kirkko on mukana. Ennakoinnilla pyritään työvoiman laadullisen ja määrällisen osaamisen ennakointiin. Kirkkohallitus päätyi siihen, ettei erillisiä ennakointin työryhmiä perusteta, vaan käytetään olemassa olevia työryhmiä. Vuonna 2014 toimikunta päätti lisätä ennakoinnin osaksi vuoden 2015 toimintasuunnitelmaa ja perusti työryhmän, joka valmisti ennakointimateriaalia kokonaiskirkon käyttöön ja Kirkon kouluttajafoorumiin. Toimintakauden aikana toimikunta kävi läpi kirkon kouluttajafoorumissa kerätyn aineiston tiivistelmän. Kirkon ennakointi valmistuu vuoden 2016 aikana.

2.4 Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Opiskelijoiden kirkollisen identiteetin tukemiseksi koulutustoimikunta on järjestänyt piispojen vierailuja tiedekuntiin. Vuonna 2015 hiippakunnissa toteutettiin työssäoppimisjaksoon liittyvät soveltuvuustutkimuksen Reflektiopäivä ja moniammatillinen KiTOS-seminaari. Työssäoppimiseen liittyvät seminaarit lisäävät hiippakuntakontaktien määrää ja tukevat opiskelijan kirkollista identiteettiä ja spiritualiteettia. Lisäksi pappisvirkaa hakevan todistus seurakunnan toimintaan osallistumisesta suuntaa opiskelijoita luomaan kontaktia seurakuntaan jo opintojen aikana.

Toimikunta tukee teologian opiskelijoiden omaehtoista opiskelijatoimintaa, joka täyttää seuraavat kriteerit: ”Tuettavan opiskelijatoiminnan tulee olla teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelman tavoitteita tukevaa ja sen tulee tukea teologian ylioppilaiden pappis-identiteettiä ja hengellistä kasvua. Toiminnan tulee olla opiskelijoiden järjestämää. Hakemukselta edellytetään toimintasuunnitelmaa, hankkeen kokonaisbudjetia ja aikataulua. Toimintaa ei tueta takautuvasti. Haettavista varoista tiedottaminen tapahtuu teologikoulutustoimikunnan opiskelijajäsenten kautta ja TEKO:n sihteeri esittelee hakemukset kokouksissa.”

Toimikunta tuki teologian opiskelijoiden toimintaa toimintakaudella myöntämällä Teologiska Studentföreningens vid Åbo Akademille (TSF) 600 euroa, Fides Ostiensikselle 1000 euroa ja Teologian ylioppilaiden tiedekuntayhdistykselle (TYT) 1000 euroa. Opiskelijajärjestöt ovat aiemmin laskuttaneet vähemmän kuin ovat anoneet. Tämän vuoksi toimikunta ei edellisen vuoden tapaan jakanut budjettiin varattua kokonaissummaa hakijoiden kesken, vaan myönsi tuen kullekin hakijalle hakemuksen mukaan. Tuen käytöltä edellytettiin, että se täyttää toimikunnan asettamat kriteerit ja tuen käytöstä raportoidaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimikunta on laatinut ohjeet tuen käytöstä ja ne ovat luettavissa piispainkokouksen työryhmien sivuilla suomeksi ja ruotsiksi.

Opiskelijajärjestöt ovat oman toimintansa puitteissa järjestäneet vierailuja ja tilaisuuksia, joihin on kutsuttu piispoja, seurakuntien tai hiippakuntien edustajia keskustelijoiksi. Vierailuiden aiheet ovat nouseet opiskelijoiden tarpeista. TYT:n kutsumien työelämävierailuiden määrä kasvoi edellisiin vuosiin verrattuna. Tästä seurasi myös päällekkäisyyttä toimikunnan koordinoimien piispainvierailujen kanssa. Jatkossa teologisen tiedekunnan ja TYT:n on hyvä koordinoida vierailuja yhdessä päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Toimikunnan antamaa tukea opiskelijajärjestöille on käytetty esimerkiksi TYT:n Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa järjestämään Kirkon iltaan (16.3.2015), jonne oli kutsuttu työelämän edustajia. Illan aikana opiskelijoille esiteltiin pappisvihkimyksen asiakirjoihin liitettävä portfolio kolmesta näkökulmasta: juuri vihityn ja portfolion tehneen, kirkkoherran sekä portfoliotyöskentelyssä mukana olleen henkilön näkökulma portfolion laatimiseen. Björn Vikström puolestaan vieraili TSF:n luona helmikuussa. Itä-Suomen yliopistossa Fides Ostiensis järjesti kuudetta kertaa Ihmisen kohtaamisen teologiaa –seminarin, jonka aiheena oli tänä vuonna Messu muutoksessa.

Kirkon teologikoulutustoimikunnan puolesta

Björn Vikström
puheenjohtaja

Satu Kunnas
sihteeri